

Kommunismens sammenbrudd kaster nytt lys på rollene i den annen verdenskrig:

PROVOKASJONER FRA STASI MEDFØRTE NORSK LOVENDRING

I septembernummeret av **FOLK OG LAND fremhevet vi bladet "Nytt Norsk Tidsskrift". Derfra gjenga vi et utdrag av Hans Fredrik Dahls artikkel: "Den nye krigen om krigen", som sto i nr. 2. 1997.**

Nedenfor kommer ennå et utdrag fra denne, men vi vil så absolutt anbefale interesserte å kjøpe heftet, der artikkelen står i sin helhet, og hvor Hans Fredrik Dahl kommer med stadig mer nytt om "Den nye krigen om krigen".

Bladet utgis av Universitetsforlaget, dit du kan henvende deg.

... Mange er nok ennå ikke klar over hvor sterkt den kalde krigen egentlig virket inn på alminnelige oppfatninger om fortiden. Det spenningsfelt som tysklandsspørsmålet i mange år etter 1945 lå i, førte til at Sovjetunionen systematisk og iherdig virket for å diskreditere Forbundsrepublikken med mest mulig negative versjoner av nazismen, samtidig som tyskerne måtte tilpasse seg dette trykk av iskaldt påført skyld med stor varsomhet.

Østblokkens trykk mot Vest-Tyskland førte til at bestemte konkrete oppfatninger kom til å stå sentralt i opinionen. Blant annet ble dødstallet fra Auschwitz-leirene i mange år fastlagt ut fra disse hensyn, til et antall av 4 millioner. Dette tallet ble presentert for alle besøkende i Auschwitz-museet, og det står vel fortsatt i mange skolebøker, enda det virkelige tallet ligger 70 prosent lavere. Overfor grusomheter som de som fant sted i Auschwitz kan man naturligvis si at tall ikke

spiller noen som helst rolle, noe man i mange sammenhenger må være enig i. Men for Sovjetunionen, som påa polske museumsmyndigheter å fremholde disse tallene for å diskreditere Vest-Tyskland, spilte de en rolle. Og det er en kontekst vi som historikere må forholde oss til.

Også tapstallene fra den allierte bombing av Dresden i februar 1945 - *det grovste enkeltangslag mot sivile i Europa* under hele krigføringen - ble lenge bestemt ut fra "alliert" logikk. Ofrene for dette britisk-amerikanske bombetoktet, som ble gjennomført for å imøtekomme sovjetiske

ønsker om luftstøtte, ble offisielt satt til 39.773. Men dette tallet tok ikke hensyn til at Dresdens sentrum våren 1945 var fullt av flyktninger, som i panikk hadde strømmet mot vest for å unngå de fremrykkende sovjetstyrker. De brant opp, i et sannsynlig antall av godt over 100.000, sammen med de førti tusen innbyggere, i løpet av de tre kvarter brannstormen fra de britiske fosforbombene varte. Dagen etter kom amerikanske bombefly og gjorde det av med alt som fortsatt måtte røre seg innenfor sentrum, *derunder hjelpekolonnene*. Siden de ikke var registrert, ble flyktningene heller ikke talt med i den vestallierte oppstilling, som i likhet med den sovjetiske gjorde hva den kunne for å minimalisere overslaget over skadene. Det samme gjorde Dresdens bymyndigheter, som lå under sovjetisk kontroll. Først i 1963 ble de mer realistiske tapstall avdekket, innbefattet de storpolitiske mekanismer som hadde

presset dem nedover. I dag kan man se tapstall så høye som 300.000.

Det sovjetiske presset mot Forbundsrepublikken på vegne av fortiden fikk også følger for mer generelle holdninger. Mange mennesker ble for eksempel sterkt påvirket i sin forståelse av nasjonalsosialismen av det vi i 1960-årene oppfattet som den truende antisemitisme og nynazisme i Vest-Tyskland. Ved årsskiftet 1959-60 gikk det et støkk gjennom verden, da tyskerne en morgen våknet og fant hakekors og antijødiske slagord smurt over vegger og fasader i flere byer i Forbundsrepublikken. Nye smørerier og trakasjer av

Forts. side 7

Forsoning bedre enn fiendenskap

Av Antoli Rosjkov (Bearbejdet oversettelse: Hakon Warendorph)

Forsoning er en tiltagende bølge av menneskelighet som har vokst frem i de senere årene. Soldater fra den annen verdenskrig - fra hver sin side av frontene og kanskje den gang i kamp med hverandre - arbeider nå i fellesskap for å utvikle vennskapelig kontakt. Forskjellige holdninger og grunner ligger bak - ikke minst et overveldende generelt fredsønske og en kristen etikk.

I disse tider med meningsløse kontroverser så mange steder, har denne forsoningstanken hatt stor suksess. Jeg har som veteran fra 2. verdenskrig og som medlem av «Forsoningssentrum», støttet tanken og støtter den fortsatt varmt.

De siste årene har flamlendere og nordmenn vist stor interesse for stedet KRASNOJE-SELO, særlig fordi det ligger på veien til Leningrad (St. Petersburg).

Nordmenn og flamlendere som falt ved Leningrad er begravet ved Krasnoje-Selo. Nå vil man av kristne og humanistiske grunner inngjerd denne gravplassen og på en god måte holde den i orden. Russerne er delt i synet på disse tiltakene. Svært mange er for, men mange er også imot. Grunnen til dette er at alle de som falt var medlemmer av SSorganisasjoner som ble dømt ved Nürnbergprosessen. Jeg vil tilføye at Waffen-SS og således de utenlandske frivillige som Legion Vlaanderen og Den Norske Legion, var underlagt Den tyske Hær (Die Wehrmacht) og ikke utførte straffekspedisjoner o. l. i okkuperte russiske områder. Disse opplysningene har vært en viktig grunn til at forsoningsaktivitetene nå er i sterk utvikling.

Forts. side 7

Nygaardsvold ville ikke bruke penger på å hjelpe jødene hjem til Norge

Svensk storavis med kraftig kritikk mot «gode» nordmenns forakt for jøder

Sjefredaktør Arne Ruth i den svenske storavis, "Dagens Nyheter", tar i en kronikk et kraftig oppgjør med "gode" nordmenns behandling av jødene.

Han viser her til rangordningen i forhold til motstandsbevegelsen, som var svært tydelig.

Ved krigens slutt førte Røde Kors' hvite busser nordmenn hjem fra de tyske konsentrasjonsleirer. Politiske fanger dro først, som overlevende norske jøder ble tvunget til å bli tilbake og fikk smått om senn ta seg hjem på egen hånd. Norske flyktninger fikk statsstøtte i forbindelse med hjemreisen, noe statsløse jøder ble nektet. Disse var flyktninger fra Tyskland som var kommet til Norge før okkupasjonen, og hadde lyktes å flykte enda en gang. De havnet lengst nede på skalaen over forfulgte.

Da statsminister Nygaardsvold, i følge avisen, fikk spørsmål om hvorfor de ble negativt særbehandlet, ga han et tvetydig svar: "Vi vil ikke hindre dem i å reise inn i landet, - men vi har ikke ønsket å bruke penger på å føre disse mennesker hjem".

Jødene eiendom ble beslaglagt av norske embetsmenn. De ble anholdt og sendt til Auschwitz av vanlige norske politimenn, skriver sjefredaktøren. - I intet annet okkupert vesteuropeisk land lå forbereidelsesansvaret så entydig hos nasjonale myndigheter. Bare en mindre del av dem som deltok i denne håndteringen ble stilt til rette for det etter krigen. Det avgjørende kriteriet var da medlemskapet i Nasjonal Samling.

Likvidasjonsstyrets omkostninger ble dekket av de beslaglagte midler. *Da Norge ble befridd fantes knapt* åtte millioner norske kroner tilbake på en særskilt konto - i dagens pengeverdi ca. 110 millioner.

Kontoret hadde på det meste 25 tjenestemenn. Bare noen få av dem var tilsluttet Nasjonal Samling.

Etter krigen ble NS-medlemmene stilt for retten.

Advokater behøvdes fortløpende for forvaltningsoppdrag. De gikk derfor i stor utstrekning fri.

I det norske politi var ved krigens slutt nesten halvparten medlemmer i NS. De øvrige gikk fri.

Redaktøren skriver til slutt:

De norske jødene skjebne havnet i mørket. I etterkrigspektivet var den politiske kampen mot Tyskland og Quisling det altoverskyggende spørsmål. Men jødene ble ikke regnet til motstandsbevegelsen. De fremsto i ettertid som et antall individer som ofre blant mange i et land der *ti tusen* hadde gitt sitt liv. Det spesielle i deres skjebne forsvant ut av det historiske bilde.

Skipsrederen som ble skomaker hos Dominikanerne

Ekteparet Ulla og Wilhelm Klüwer står langt fremme i rekken av de mennesker vi ærer og minnes for deres troskap til Vidkun Quisling.

Selv husker jeg en episode i april 1980 da jeg, i forbindelse med et fødselsdagsintervju, avla dem et besøk.

En hjemmehjelp hadde nettopp vært hos dem, men da hun oppdaget bysten av Vidkun Quisling på nattbordet, hadde hun høyst oppbragt stilt et ultimatum: "Enten fjerner dere «han derre'e,» eller fjerner jeg meg".

Svaret fra ekteparet kom kontant: "Vi trenger mer Vidkuns nærhet enn Deres. De fjerner Dem. Adjø".

Slik var Ulla og Wilhelm Klüwer, - noe som kommer frem i min beretning fra 1980, 5 år før deres død om deres liv, som jeg her gjengir:

- *Hallo, kollega* ble Wilhelm Klüwer hilst med da han for noen år siden møtte en av landets største skipsredere.

- Hva behager, sa Klüwer, - er du også blitt skomaker?

- Skomaker, undret skipsrederen seg. - Er det ikke juniorrederen i skipsrederiet Klüwer & Co, jeg snakker med?

- Nei, det er nok ikke det, sa Klüwer. - Jeg er skomaker, og det er jeg stolt over å være. Av rederiet Klüwer & Co, er det nok bare Co'en igjen.

Og så spaserte Klüwer videre, opptatt av tankene på et par halvsålinger han hadde lovet ferdiggjort samme dag.

Det var i 1915 Wilhelm Klüwer startet skipsrederiet Klüwer & Co, sammen med sin far. En venn av familien, Erling Samuelson, utgjorde Co'en.

Fremtiden så lys ut for den 25-årige shippingmann, som med liv og sjel gikk inn for at rederiet skulle vinne seg et navn i norsk skipsfarts tradisjonsrike historie. Rederiets skip ble da også overalt berømmet for vedlikeholdet og det sikkerhetsmessige utstyr, og blant sjøfolk ble det en kamp for å sikre seg hyre hos Klüwer & Co. Far og sønn visste allerede den gang at det var god investering å skape trivelige forhold for mannskapene.

Da et av skipene skulle selges, ble Wilhelm Klüwer med det til China, hvor salgskontrakten skulle undertegnes. Landet, menneskene og østens mystikk tiltrakk ham, og han ble der i 9 år.

To hendelser ble her avgjørende for Klüwer og hans senere politiske og religiøse kamp.

Under sykdom der borte ble han innlagt på et katolsk sykehus, hvor han fattet stor respekt og beundring for nonnens liv og virke. Gjennom samtaler med dem, og daglige besøk i sykehuskappellet, fikk han forståelsen av hvilken uhyre makt som lå i troen. Hvordan den ga kraft til å bære de største trengsler. Ved avreisen fra sykehuset fikk han av søstrene overrakt en liten medaljong som ble kalt Den undergjørende medalje, og som senere under alle livets forhold har hvilt på Klüwers bryst.

Omtrent samtidig fikk han tilsendt noen skrifter fra Norge. Blant disse var referatet fra Vidkun Quislings store tale i Stortinget i 1932, som gjorde et sterkt inntrykk. Klüwer ble da også blant de første som sluttet opp om Quislings oppfordring til Nasjonal Samling, og i bevegelsens gode og onde år var han en av de

Av Kjell Blich Schreiner

mest aktive kjempere.

Gjennom partiet var det også han traff *Ulla*, som ble hans hengivne og elskede hustru. Hun sto på denne tid midt oppe i arbeidet for å bedre hushjelpenes kår her i landet, og var en av dem som fikk æren for at hushjelploven ble vedtatt.

Vidkun Quisling var oppmerksom på Wilhelm Klüwers brennende idealisme og aldri sviktende lojalitet. Det ble knyttet et personlig vennskapsbånd mellom de to, og selv under Quislings harde arbeidsprogram under okkupasjonen ba han ofte Klüwer til seg.

Senere, da "jubelåret" kom, fikk Klüwer og hans hustru lide hardt for medlemsskapet i Nasjonal Samling og vennskapet med Vidkun Quisling. Deres vel-drevne gård i Koppang ble fratatt dem og "solgt" til Co'en i rederiet, som hadde vært en "god" nordmann. I tillegg til dette fikk Wilhelm Klüwer 9 års tvangsarbeide i en av våre konsentrasjonsleirer.

Det ble en tung tid for familien. Alt hadde de mistet og fru Ulla mener den dag i dag at det utelukkende var troen og den gode samvittighet som berget henne og ekteparets to skjønne småbarn gjennom disse hevrens år.

I konsentrasjonsleiren tok Wilhelm Klüwer for alvor skrittet over til Den katolske Kirke. Under et besøk av den protestantiske prest og hjemmefrontmann, Alex Johnson, spurte Klüwer ham om å bli meddelt absolusjon. - Nei, sa Alex Johnson, - det kan jeg ikke. Dermed kalte Klüwer til seg en katolsk prest, som oppfylte ønsket hans.

Til undertegnede presiserer Klüwer at bruddet med statskirken ikke var noen politisk protesthandling eller demonstrasjon. - Det var møtet med de katalanske søstre i China som utvirket min lengsel etter å tjene den katolske kirke, sier han. - Jeg tror også det var deres bønner som åpnet mitt hjerte, slik at jeg uten hat kunne gå gjennom den store urett som ble begått mot oss.

Og han legger til: - Det er bedre å lide urett, enn å utøve den.

Da Wilhelm Klüwer kom ut av den norske konsentrasjonsleiren fikk han et brev fra den katolske pater, Ludz, som spurte om han kunne tenke seg å bli vaktmester for Dominikanerne. Klüwer tok imot tilbudet med takknemlighet, og da det var et ledig lokale hos dem, startet han også et skomakerverksted.

Han fikk en bra kundekrets av NS-folk, katolske prester og av folk i nabolaaget, og i strøket ble det sagt at den nye skomakeren hadde et spesielt kjærlighetsforhold til skoene som ble levert inn. Han pusset dem, kjelte for dem, og stundom snakket han også med dem, der de sto oppmarsjert i skap og hyller.

- Dere er NS-sko, sa han og klappet kjærlig åtte/ti par gamle, utslitte kridesko.

- Dere er prestesko, sa han og strøk hendene andektig over et par støvler med skjeve heler.

- Og dere er jøssingsko, sa han og smilte lurt til noen blanke lakksko som sto bortgjemt i kroken.

Wilhelm Klüwer er for lengst blitt pensjonist, men lever ikke noe latmannsliv av den grunn. Grytidlig står han opp for å gå til messe i den Kirke han ærer og elsker, og i formiddagstime-

ne søker han gjerne sine pater for samtaler og lærdom. Han glemmer heller ikke de huslige gjerninger, der han i lag med sin Ulla steller og verner om den lille koselige leilighet i Tiedemandsgaten. Sist, men ikke minst, er han fortsatt en av de mest aktive medlemmer av Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie (INO), hvor han med hele sin kraft og evne deltar i de meningsfylte oppgaver instituttet har.

Onsdag den 2. april kunne skipsrederen og skomakeren, stridsmannen Wilhelm Klüwer, feire sin 90-års dag.

Rank og fjellstø sto han midt i den store venneskare som hele dagen fylte hans hjem. Hva han tenkte, der han taus og beveget tok imot strømmen av blomster, gaver og telegrammer, vet vi ikke. Men vi som var til stede følte i hvert fall gleden ved å eie vennskapet til denne troens, viljens og kjærlighetens kjemper. ●

Generasjoner og historie i 1997

Til avisen fra
Ole Wilhelm Klüwer

I mitt barndoms hjem lå alltid Folk og Land på stuebordet, når far og mor da ikke satt og leste i det under lampen, med brillene på, og humret og snøftet slik at min bror og jeg kunne tro de leste tegneserier. Men "England", "Hitler" og "rettsoppgjøret" var vanligere ord i vår stue enn "Donald Duck" og "Vill Vest".

Nå er jeg 51 år, far og mor har vært døde i 12. Min generasjon har selv voksne barn. Hvilket bindemiddel, slik Folk og Land var et bindemiddel i de vanskeligste

Forts. side 8

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
KJELL BLICH SCHREINER

Adresse: Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo.

Redaktøren treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 240,-).

Giro: Post 0808.5164504. Blank 6063.0501248

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.

Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spalte mm. Minstepris kr. 100,-

Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG
ISBN 0802-9652

HVA MARGIT SANDEMO GLEMTE Å FORTELLE

I en avis leser jeg om Margit Sandemo: "Hun skriver for Folket". Det er en helt utmerket syssel, for om det ikke akkurat skaper noen udødelig litteratur, så vil det i hvert fall styrke hennes bankkonto.

Men så kommer jeg til dette: Hva er egentlig Folket, - hva legger man i uttrykket?

Er det folk som plukker seg i nesen eller banner som en nordlending? Er det alle i kjeledress, eller tro om også jeg er med i dette begrep? Skjønt med den tunge ærbødighet i tonefallet hvormed dette ordet uttrykkes, så har jeg likesom en følelse av at jeg ikke hører med. Dette til tross for at jeg hverken har hytte på Sørlandet eller aksjer i Storebrand. Eller kanskje nettopp fordi jeg ikke har disse goder, hva enhver i kjeledress og med respekt for seg selv har.

I hvert fall: Dette med Folket, det er noe stort, tungt og alvorlig noe. Gjelder det å slå ned på det imperialistkapitalistisk-plutokratiske system, så er det Folket som står bak. Det er Folkets vilje. Taler man til massene, så taler man til Folket, appellerer man til alle fredselkende mennesker, eller sender protester fra Branbu og Folkets hus, så er det et Folkekrav. Tales det om blod og svette, - det kan bare være Folkets. Jeg undrer meg på hvem alle de andre er.

Er nasjonen nemlig i fare, da taler Statsministeren til Folket, - da er vi ett Folk og vi føler likesom hjertet skjelve i oss av bevegelse. Vi er tatt opp i Folket, - et deilig, stort og hellig begrep.

Margit Sandemo skriver for Folket, og er opphøyet til kiosklitteraturens dronning.

Likevel mistrives hun med sin tittel, og ofrer gjerne dronningnavnet for en plass blant de utvalgte, de seriøse, i forfatterforeningen. Søknad om medlemskap er forlengst sendt, men det har drøyd med svar.

Kanskje det nå er underveis, etter at hun sørget for at massemedia fikk kjennskap til at hennes far, Anders Underdal, var Bjørnstjerne Bjørnsons sønn, og at hun selv altså er dikterhøvdingens barnebarn, - proppfull av hans dikterblod.

Mange ante slektskapet, - på Aulested visste de det, men av hensyn til Bjørnsonslekten ble saken dysset ned.

At den gode Bjørnsons "utskeielse" kom for en dag gjorde ikke noe, da hans voldsomme livstrang var velkjente og kunne bryte alle skranker. Ikke lot han seg hemme av kristelige syndsforestillinger. Noe annet var at Bjørnsonnavnet kunne knyttes til Margit Sandemos forfatterskap, - til hennes masseproduksjon av enkel folkelitteratur. Forfatterinnens nye slekt har tidligere opplevd langt alvorligere slag.

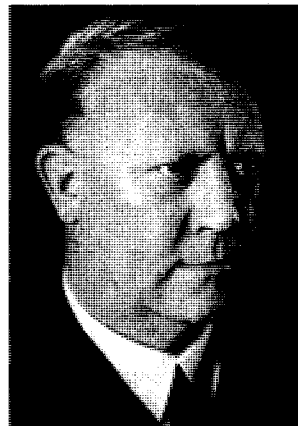
Under første verdenskrig gikk Bjørnstjerne Bjørnsons sønn, Bjørn, inn for Tysklands sak, noe som vakte forferdelse blant nordmenn flest. "Verre" var det at hans annen sønn, Erling, - under annen ver-

denskrig ble et særs aktivt medlem av Nasjonal Samling.

Så viser det seg at en tredje sønn også har vært Vidkun Quislings mann i tykt og tynt. Margit Sandemos avsløring om sin fars Anders Underdals opphav, Bjørnstjerne, gir henne en far og bestefar hun med rette kan være stolt av. Hun hadde liten grunn til å "glemme" farens forhold under krigen. Folk i Valdres, hvor han bodde med sin familie, er skuffet over at det ikke kommer frem at han gjennom sitt medlemskap i N.S. ytet valdresingene all mulig hjelp i en vanskelig tid. Og ikke minst husker de ham som sin egen, nære dikter, der han i sine dikterverk gir til kjenne sin urokkelige tro og kjærlighet til bønderne. Anders Underdal - vår mann som aldri sviktet.

Margit Sandemo, som fortsatt bor i Valdres, kan trygt glede seg over "av godt folk være fødd". K.B.S.

(Les mer om ham på annet sted i månedens nummer.)

24. oktober

*Vi bøyer vårt hode og minnes
dypt i vårt hjertes grunn
dagen, en dag i oktober,
Førerens skjebnestund.*

*Et halvt århundre er svunnet,
vi er blitt gamle og grå
mange av oss som sto der
den dagen, fattige, små ...*

*Ja, enn kjenner vi sorgen,
avmakten, harmens glød
da han som var eneren blant oss
møtte en utfortjent død.*

*Han lik Tor Foleson støtte
merket i jorden, en brand!
Så segnet han under fanen.
Den står der i Norges land!*

*Vi bøyer ærbødig vårt hode
og minnes en modig mann,
den sterke og hederlige,
ærekjær, stolt og sann.*

Kai Normann

**HUSK
HJELPE-
ORGANISA-
SJONEN**

"Og enten det går mot vinning eller tap fylgjer eg føreren"

Et spaltemøte med dikteren Anders Underdal

I likhet med sin bror, Erling Bjørnson var Anders Underdal medlem av Nasjonal Samling, og en stor beundrer av Vidkun Quisling.

Dette kommer frem i de hundretalls dikt og sanger han skrev under okkupasjonen.

Mange sammenlignet ham den gang med vår betydelige lyriker, Kåre Bjørgen, som ga uttrykk for de samme følelser.

Begge var grepet av de pangermanske tanker som også Bjørnstjerne Bjørnson hadde.

Anders Underdal kom fra Noregs Ungdomslag inn i Nasjonal Samling. Han ble svært aktiv i bevegelsens ungdomsfylking (NSUF) hvor han var midtpunktet i kameratflokket.

En tidligere venn av Anders Underdal, sier dette til *Folk og Land*: «I Valdres hvor vi bodde, het det at han var sønn til Bjørnstjerne Bjørnson, men han snakket det hele bort. Likevel var vi overbeviste om slektskapet. Portrettlikheten avslørte ham, og han hadde de samme talegaver, den samme begeistringens glød, som den store dikter. Anders var et eksempel for oss alle, der han åpent sto frem. Overalt møtte vi ham; på møter og leirer, på marsjene under Olavskorset og i aviser og kampskrifter.

Under en rundspørring i begynnelsen av 40-årene, skrev Anders Underdal følgende på spørsmålet om hvorfor han var medlem av Nasjonal Samling: (Svaret finnes i flere aviser fra den tid, og også i et spesielt hefte som ble utgitt).

- Fordi NS er Noregs knyttneve mot kommunismen. Og var eg ikkje ein del av denne knyttneven, kunde eg ikkje sjå ærlege folk i

augo - og måtte vanvyrde meg sjøl.

I over 25 år har eg lege i strid med denne avgrunnspesten: Kommunismen. Kjempa av all kraft med dei våpen som er meg gjeve: Det vera munn og penn.

For alt i fyrste verdensbrannen festa det seg i tanken: Marxistkommunismen spøkjer med å bli Noregs undergang.

Det var kommunistmøte på Kongsvinger torg. Masseprotest mot væpna forsvar. Møtetalaren briska seg med eit avbrote miniatyrgevær i trøye-uppslaget. Fyren kom med ei slags historisk utgreiding um norsk vernevilje og forsvar. Og det på ein slik måte at møtelyden skulde teke fanten og trysta honom nedi Glomma og helde honom der til han for alltid hadde mist lysti til å skamskøy fedrenes dådsverk og vernevilje.

Men kva fekk eg vel oppleva? Jau, mengden, marxistmassen, storfagna honom. Og triumferande baud han til røystring: De som er mot rekker opp hånden!

Ingi hand å sjå? Jau, so menn, *ei einaste*. Skøyarfant hylte då ut: Nei, se den ensomme hånden! Altså: *En stemme mot*.

Da slo lattersalvene inn over den formastelege - og det var *meg*. Men det var nære på eg hadde vorte slegen ned. Ein oppøst og hatfylt folkemasse - for eit villdyr! Men pyntelege demokrarar og vinstremenn stod på fråstand, hengde med mulen og tagde. Meinte som so: Var det bryet verdt å opponera mot kommunistvrøvlet! Det skulde koma til å syna seg at det hadde vore bryet verdt.

Men eg tenkte med meg: Denne eine stemma skal bli bryesom nok. Og eg svor dyrt

og heilagt: Kamp på liv og død mot bolsjevismen og alt dens vesen! Og den lovnaden hev eg halde og vil eg halda so lenge det tarrar liv i meg.

Den fyrste store kraftprova millom byggjande og nedbrytande krefter verdi over enda diverre med vinst for myrkemaktane: Raude kommunistpesten.

Og Noreg fekk sitt. Den innskrunpa krona vart dreven i pari, auksjonshammaren small - konkurs, fallitt overalt. Eit Ragnarok gjekk herjande over landet. Sjølv var eg ein av dei som til fullnads fekk smaka den blodsulka finanskløi, og styresmakti - folkebedragerklikken - gav seg England i vald, tok mot Judasgull av Sovjet, let forsaret smuldra upp og stydja og oppmuntra med rund hand nedbrytande verksemd. Ja, so langt kom det at Gudstru og ellers alt av mannadygd vart spotta og forakta.

Og gjennom åri framover med eg var i farten som møtetalar, merka eg kor kommunistgifti åt seg inn, frå ytste øy til innste skogsgrend. Ein redsletone tok på å murra og mala i hugen min. Me går til grunne, me går til grunne! Og alt strev syntes vera fåfengt.

Men midt i ørvæna og motløysa var det likesom det kviskra og sa meg: Gjev ikkje upp, eit under vil henda.

Og så hende det underbare: Mannen, Føraren - som Noreg hadde venta på so lenge - stod der. Og Føraren synte leidi og la til rette. Og dei vakne millom nordmenn samla seg kring honom. Med det hadde me den nasjonalsosialistiske fylkingen: *Nasjonal Samling*.

Og so lagast det for opponenten frå Kongsvinger

torg. No stod han ikke lenger einsom, famlande og makteslaus - han hadde Førar og kampfeller. Det song og det jubla i heile honom: Noreg skal bergast!

Men myrkemaktene er sleipe og trasøkne - so djevenske i sitt vesen at alt av ånd og kultur skal øydst og utslettast. Og kjem det til å kunna skje, då veit eg vegen den eine: Kjempa og falla.

Eit bolsjevistikstyrt Noreg er ikkje for slike som meg. Og anten det går mot vinning eller tap fylgjer eg Føraren. Han som kom med lysning utover myrkret. Han som gav meg sigervon og foryngande kampkraft.

Tanken fell på Jemtlands-kjempa Arnljot Gelline slagdagen på Stiklestad. Arnljot fikk den æra å føra kongens fanevakt. Og den utstøytte kjempekaren frydar seg. Han skal få «falle for *ham* som han hadde løftet ham opp av det tomme, givet ham en eneste dag».

Men med Føraren Vidkun Quisling vart det ikkje berre denne eine dagen - men mange - ja fleire år.

Og menneskja spør, *men Gud rår!*

Enno er striden om Noreg ikkje avgjort. Og eg gled meg til kvar den dag eg får kraft til å vera med.

Når du har fått pusten igjen, kan du kikke på månens leder.

Frihetslengselen som ble borte

Av Bj. A.

Hvor er det blitt av den norske frihetslengsel?

Uten å trå de mer vitenskapelige skreddere på tærne skal jeg få fremlegge min ringe mening.

Den går ut på at det skyldes det enkle faktum at det ikke er noen norske nordmenn igjen lenger. De ble utryddet for over 600 år siden. En blodfattig rest av dem våknet i 1814 og kjente liksom en sagatone av frihetslengsel synge i dalene, men de sovnet fort igjen, og siden var de vekk.

I vår nasjonale bibel, Snorre, har Erik Wereniskiold laget en tegning av Erling Skjalgsson på Sole. Under står det: «Erling satte dagsarbeid for trelle sine». Ta bort Erling Skjalgsson - slik han jo også ble tatt bort med et økse-hugg (nasjonalisert bort), og vi har et bilde av nordmennene som ble igjen - trelle med spadene.

Noen stolt frihetslengsel var det ikke hos dem, de bare gjorde det de ble utpekt til å gjøre. I fire hundre år pekte danskekongen for dem, og de reiste til København og lå på kne og ba om lov til å så en tønne korn på sitt eget tun - på samme måten som våre dagers trelleler må gå på sine knær fra det ene offentlige kontor til det andre for å *trygle* om det som er deres rett.

Frihetslengselen ble borte i og med at de stolte, selvstendige personer som nærte den og bar den, ble borte.

Og det er jo trist. Svært trist.

«HVIS DE ER FANGER, SÅ ER DE IKKE RUSSERE»

Av Bjørg Bugge, Arnvik

I et gammelt nummer av *Folk og Land* leste jeg nylig lektor Arne Rolls beretning om russerfangerne som ble skutt, eller sendt til Sibir, ved hjemkomsten etter krig.

Nå har jeg også lest en bok som bekrefter Stalinregimets rystende behandling av de frigitte fanger. Den heter «Eyewitness», og omhandler marsjen til Berlin.

Forfatterens navn er Monks, som var akkreditert journalist fra «Daily Mail», - og reiste også etter spesialoppdrag av det engelske Krigsdepartement. I et av kapitlene forteller han:

- I mellomtiden hadde vi forent oss med russerne ved Magdeburg an der Elbe.

De lot til å være hyggelige gutter, fulle av vennskapelige følelser for oss. Ikke langt fra Magdeburg hadde vi frigitt en stor russisk fangeleir. Hver eneste mann var på grensen til sultedøden. General Simpson ga bort av 9. armes reserveforråd, for å holde dem i live, så meget mat at vi kom til kort selv. Men å fø ekstra ti tusen mann var en for stor byrde for en enkelt divisjon.

«Få fatt i den høyestkommanderende russiske offiser i nærheten», sa general Simpson. Jeg fulgte med ham og hans tolk til møtet. Det fant sted tvers over Elben, like ved den sprengte broen til Magdeburg. De to generaler trykket hverandre

varmt i hånden og alt var lutter smil.

Men smilet ble til mørke miner, da general Simpson kom til poenget.

«Fortell generalen at jeg har en leir full av sultende krigsfanger, alt i alt nesten ti tusen. De trenger øyeblikkelig hjelp. Et besøk av den russiske general vil sikkert virke oppmuntrende på dem. Jeg skal stille biler til disposisjon, så de kan bli brakt over til den russiske siden».

Det ble en trykkende stillhet da tolken tidde. Den russiske generalen skulte, og sa: «Hvis de er fanger, så er de ikke russere. Vi trenger dem ikke og vil ikke ha dem». En av hans adjutanter spyttet foraktelig. En kvinnelig løytnant skoggerlo.

Det så ut som om general Simpson ikke ville tro sine egne ører. I de siste ukene hadde vi befridd våre egne fra fangeleirene, og alle hadde vært så beveget at ingen kommer til å glemme det. Russernes ufølsomhet overfor sine egne landsmenns skjebne i denne store seierstimen fikk general Simpsons ansikt til å mørkne. Han sa til tolken: «Fortell generalen at han er forpliktet til å ta seg av dem enten han liker det eller ikke. Mine første biler med russiske befridd starter i morgentidlig klokken 7.

Han snudde seg på helen.

Denne gang var det ingen smil eller håndtrykk.

Om offer, tort og betaling

Av Frank Rennord

Etter seierens triumfer følger alltid den mer jordnære og groteske kamp, den som krever innvekslet i mynt de offer og forsakelser, som fra først av ble båret fram på troens, håpets og drømmens alter. «Pro Patria» - var teksten til hjertets sang, og var det ikke som om sinnet løftet seg på en lang og god dønning?

Så lenge jubelen står på, - så lenge den indre hunger etter forståelse og anerkjennelses daglig blir mett, så lenge er behovet for en veksler behagelig fjernt og lite følbart. Det kan ta kortere eller lengre tid, men den nådeløse dag vil alltid komme, hvor selv den helligste dyst, dåd og død, de mest fargerike heltegjerninger, de edleste oppofrelser, - alt sammen blir suget inn som lange og dype nasjonale gjesp. Der ligger noe dypt tragisk i dette, - men samtidig også noe befriende.

De bevegelige krefters lov tillater ikke en bølge å bli stående stille i luften. Det er en livets ironi at ingenting er uforgjengelig og aller minst de sterke følelsers marmorerte skjønnhet. Det gis et quantum satis i alle livets forhold, også det heroiske. Lidelsen og dåden må i seg bære bud videre.

Det gikk denne gang mange og lange år før gjespet kom, - slik det til slutt måtte komme. Det var mange å hedre, mange å minnes, så mang en stein å reise.

Men det var også mangt å granske, mangt å veie. For gutta på skauen hang diplommet i stuen, men for mange ble ordenes håndslag for slapt. For nabogårdens Nils fikk tre linjer mer, skjønt jo alle visste . . . , ja, alt hva man visste: Og gjorde han nå mer enn jeg? Og navn ble glemt, uverdige minnet på steinen som ble reist på kirkegårdstunet. Navn og ord ble stokket og delt. Det var lurvete scener hvor fedrelandsfølelsen ble kalkulert

og veid med misunnensens ujusterte lodd.

Så kom fangeorganisasjonene med sine krav om erstatning. Det var som å høre raslingen fra blikkbøssene på Trafalger Square. Da Krim- og Boerkrigens invalider stilte ut sine stumper og sår. Slik de måtte gjøre det for overhodet å få leve.

Men ingen behøver det idag, - ingen behøver løfte sine blikkbøsser etter en almisse, som skulle ha vært en rett.

Hva er dette for en mentalitet som fornedrer sitt eget offer ved et martyriets bokholderi? Hvor blir det av de sterke tanker i cellens ensomhet, hvorledes med denne glade bevisshet om et frihetens offer, den moralske styrke ved en nasjons samfølelse? Burde ikke hele sinnet ha vært fylt av en jublende, befriende følelse, - med hele Beethovens lovsang, in dulci jubilo?

Hvorledes kan følelser materielt erstattes? Fangenskapets depresjon eller hakens tyngsel, var ikke dette en del nettopp av den offerglede som sprang ut fra deres innsats? Var ikke denne konsekvens som la gloriene over det illegale arbeid, - risikoen, offerkravets umistelige kjerne.

De vil ha sin lønn for patriotisk tort og svie. Og det er dem som lemlester en kjær pårørendes minne ved å henge offernotaen på hans gravstein. Men så står dette spørsmål frem: Hva blir da tilbake når kvittansen er gitt?

Vi har disse som kjempet . . . ikke så meget for fedrelandet som mot nazismen. Vi vet hvem disse var. Hendte så ikke dette store: At nettopp disse fant et fedreland, de ikke hadde kjent, - de vant et folk, de vant samfølelse med nye mennesker, som viste seg å

være deres egne brødre. Så rik en gave kan noen krigsår gi.

Det satt andre i celler og konsentrasjonsleirer gjennom de år som fulgte etter.

De hadde vært fylt av ærlig overbevisning om å gjøre noe stort for sitt land, . . . ja, gjennom sin vilje til å gjøre dette, gjorde de moralsk sett mer enn de som overhodet ikke hadde tanke på å gjøre noe som helst, - selv om samfunnet måtte dømme dem. Men disse hadde alene sine indre ressurser å falle tilbake på, de kunne ikke gyngeseg på noen nasjonal bølge. De var forlatt av både Gud og mennesker. Så meget lettere og større for Tysklandsfangene. De skulle kunne si med Laurens van der Post: «Lidelser og sorg, som virkelig er utstått, føles instinktmessig som et privilegium».

Det er blitt hevdet av enkelte, at erstatningskravet ikke ble fremsatt for pengenes skyld, hva enkelte lavpannede vesener insinuerte, men av generalpreventive hensyn like overfor dem som kommer etter. Dette lyder stort og løfterikt. Derfor burde vi tro at disse midler eventuelt ville ha gått til et av de mange humanitære formål.

Men blant de fleste finner vi de tause, - de som kanskje led dypest i sinnet. For hvem alt snakk om erstatning føltes som en profan gest under tempelgangen, - disse som gikk der med sine drømmer som en glad smerte i sinnet. Nei alle disse er tause. Savn og lidelse kan gi varige verdier. De vil beholde stoltheten over sin egen skyld, - de vil eie sitt eget offer som noe rikt og større som vil gjøre livet vakrere for dem.

«Noen må dø, noen må lide og alle må betale. Mitt fengselsopphold og mine døde kamerater kan ikke måles i mark».

Slik skrev S. Forts. side 6

VI REPETERER OG RETTER

I siste nummer (7/97) var ingressen til bokomtale "En nyttig repetisjon" falt ut. Den fortalte bl.a. at anmelderen var Hakon Warendorph og viktigere at det gjalt Kjell Fjørtoft og hans siste bok "Oppgjøret som ikke tok slutt". Boken er utgitt på Gyldendal og er på 251 sider.

For dets fred slår leir ...

Slik lyder overskriften til lederen på siste side i *Folk og Land* nr. 5 - 1997. Man må ha meg unskyldt, men ved lesning av denne ble det som å høre et ekko fra tider som forlengst er forbi. Eller - som rasling i tørt løv. Det er ikke *inn* å heise flagget her i dette landet den 7. juni. Det gir uttrykk for en nasjonalistisk legning, og nasjonalisme er en sykdom som med alle midler må bekjempes.

Når jeg i nevnte leder samtidig leser om den 17. mai, - at den alltid vil ha «den samme plass i nasjonens bevissthet», så tillater jeg meg å antyde at optimisme er vel og bra, men den må ikke være basert på at man gjør som storken, - stikker hodet i sanden.

Vi har i en rekke år erfart, og det blir forsterket for hvert år, hvordan man i de forskjellige festtaler bl.a.

Av Ole Seierstad

systematisk forsøker å plukke bort «urbefolkningens fordommer» hva angår historisk kontinuitet og nasjonalt eierskap.

Nede i Trier, ved den idylliske Mosel-elven i sydvest Tyskland ble det i 1818 født et jødisk guttebarn som fikk navnet Karl Heinrich. Det skulle vise seg at denne karen greide å få igang en internasjonal kollektivistisk nivelleringsbølge som skulle skylle over land etter land på denne kloden. Bølgehøyden er nok blitt lavere nå i dag, men de historiske døningene er der, og søvndyssende sådanne som kan være like effektive. Det gir seg utslag på det mentale plan, og når nevnte leder nevner vår forsvarskraft og forsvarsvilje i 1905, så er det kanskje disse etterdøn-

ningene som i dagens samfund får oss til å slumre i en global kollektiv dumsnillhet. Og da står dagens «profeter» i kø for å kunne synges «byss an lull»-sanger for et folk som vugger seg i sitt materielle velvære.

For noen uker siden tok jeg en tur rundt i dette landet. Blandt annet så besøkte jeg sagasøylen på Elveseter i Bøverdalen. Det er en imponerende gravsten. For - er den egentlig noe annet? En gravstøtte over noe som engang var, og noen oppstandelse kan jeg ikke se for meg. Som den står der, - og plassert i en bortgjemt dal, og gjemt bak «de høye fjelle», så materialiserer den våre forfedres anklage mot et folk som i dag har behov for å gjemme den bort.

Jeg la ingen krans på gravstenen. Det burde jeg kanskje ha gjort.

Hedre de falne

Fra "Junge Freiheit"

Den kjente historiker, fjernsynsjournalist og forfatter, Wolfgang Venohr, har offentliggjort en artikkel i «Junge Freiheit» til minne om de falne i kampen mot det kommunistiske Sovjetsamveldet. *Folk og Land* kommer her med et utdrag av artikkelen, samtidig som en av de fremste gjenlevende tyske offiserer, ridderkorsinnehaveren Clemens Behler, gir sine kommentarer til den.

Wolfgang Venohr skriver:

Hva angår de tyske soldatene fra den 2. verdenskrig, så har jeg i de seneste 25 årene bare hørt/sett et eneste anerkjennende minneord, og det ikke fra tysk hold. Det stammer fra den franske skribenten, Raymond Cartier, som 1966 i forordet til den tyske utgaven av sin bok «Der zweite Weltkrieg», skrev følgende:

«Mot og tapperhet tilhører de høyeste menneskelige dyder, også der hvor kampen synes håpløs. Uten håp om en mulig seier, viste de tyske soldatene i Stalingrad, Berlins forsvarere og sivilbefolkningen under bombe-nettene - hvor mye smerte, sorg og lidelse mennesker kan bære. Uten skam kan de overlevende se tilbake på disse prøvelsens dager».

Og - var forsvarskampen forgjeves?

Om Stalin vet vi idag at han ville ha angrepet - bare ikke *når*. Det får vi kanskje vite om og når Sovjets krigsarkiv åpnes.

Hvis Stalin hadde marsjert i juli 1941 ville han i løpet av noen få dager ha feid over de rumenske oljekilder, og da hadde Tyskland måttet kapitulere for ham fem eller seks måneder senere.

Vi har den tyske forsvarsmaktens kjempere å takke for at ikke hele Tyskland - hele Europa - blev offer for bolsjevismen og stalinismen. Deres ubøyelige og fortvilte kamp til siste dag,

har vi å takke for at Berlin fikk en firemaktsbesettelse, og at Tyskland ikke blev gjenstand for den oppspaltning som var forprogramert.

Ingen gjenforening av Tyskland uten forsvarsmaktens offerkamp. Men den statlige gjenforening forblir meningsløs om ikke også en gjenforening med de døde finner sted. Et folk som ikke hedrer sine falne er ingenting verdt. Pieteten hører kulturen til. Og den tyske nasjonen vil man ikke kunne regne blant kulturfolkene - så lenge de ikke i ærbødighet, stolthet og sorg minnes sine soldater, så lenge de ikke senker fanen for navnet Wehrmacht.

Clemens Behlers kommentarer:

Den 2. verdenskrigens soldater takker Wolfgang Venohr for disse ordene. Det gjelder kamratene i hæren, marinen, luftvåpnet og Waffen-SS.

Videre takker vi den franske skribenten, Raymond Cartier, for hans ord, som han skrev i den tyske utgaven av sin bok «Der zweite Weltkrieg»: «Mot og tapperhet tilhører de høyeste menneskelige dyder, også hvor kampen viser sig håpløs»!

Efter krigen og fangenskapet gikk soldatene straks - uansett tidligere posisjon - løs på gjenoppbyggingen av fedrelandet, og med den samme disiplin som de hadde lært å kjenne som soldater. Senere snakket man om «det tyske økonomiske mirakel»- Wirtschaftswunder.

Hva angår Waffen-SS så var de soldater for Europa. Idag kjemper de fortsatt for det samme, om enn med fredelige midler - for et forenet Europa. Men de strebet etter et fedrelandenes Europa.

Den åndelige og kulturelle arven må i sin mangfold i alle Europas land bevares og føres videre.

Dermed er alt sagt.

DÅRLIG NYHETSDEKKNING!

De fleste aviser, samt radio og fjernsyn, har den senere tiden lagt seg til en uvane når de sender reportasje om vold, ran, narkotikaforbrytelser og annen kriminalitet i det norske samfunn.

Når mistenkte og skyldige i denne virksomheten er en av våre «nye landsmenn» fra «det fargerike fellesskap», er det svært sjelden at hudfarge/nasjonalitet

Av Viktor Backlin, Oslo

blir nevnt.

Om dette skyldes en forglemmelse, eller om det er etter ønske fra statsminister og kulturminister med sine disipler, som er del av integreringspolitikken, og som mener at et flerkulturelt kaos er til berikelse for oss nordmenn, skal være usagt.

Men en ting er vel klinkende klart, nemlig at vi som i mange år har betalt våre abonnementer og lisenser til de nevnte medier, også har krav på fullstendige nyheter, så vi har kjennskap til hvem som gjør hverdagen lite trivelig for oss som forsøker å holde oss på den rette siden av loven.

Noen kommentar?

Om offer ...

Forts. fra side 5

Pettersen i sine protestinnlegg mot fangeerstatning.

«Faner og messinghorn må bli hjemme når kravene

fremmes». Slik skrev motstandsmannen Knut Askvig.

80 000 kroner pr. måned betalte England for sabotasjeverk i Norge, forteller Paul Hartmann i sin bok «Bak fronten», der han referer fra et statsrådsmøte i

London. Betalt og kvittert for?

Og så var det dem som siste okkupasjonsår tok kappløpet mot Grini for å hente det gyldne Magna Charta.

Pro Patria?

Forsoning bedre ...

Forts. fra side 1

Jeg er overbevist om at våre felles anstrengelser om forsoning nå skal nå både videre og dypere. Personlige kontakter er verdifulle. Allerede flere ganger har «Østfronter» og familimedlemmer av falne soldater vært i Russland, og det er oppstått gode forbindelser med våre veteraner. Ved mitt siste besøk i Flandern fikk jeg en rekke interessante dokumenter og fotomateriell til museet i Krasnoja-Selo av veteranen Fons Janssen.

Nå litt om museet: Det viser hendelsene i og rundt Krasnoja-Selo fra utbruddet til slutten av 2. verdenskrig. For videre utbygging av museet ønsker vi diverse fotoer, kart og andre dokumenter, kjennetegn og andre personlige gjenstander fra våre motstandere fra den gang, slik at vi kan danne oss et bilde av disse soldatene fra så mange europeiske land. Vi har allerede mottatt en del materiale fra 170. Tyske Infanteridivisjon. Den var med i nesten hele den tiden omringningen varte.

Den Norske Legion har forært oss et fotoalbum, og takket være Fons Janssens fikk vi med oss en rekke fotografier og kart fra Den Flamske Legion. En delegasjon fra disse østfrontkjemperne har nylig besøkt museet.

Museet er plassert i et kultursenter for barn og ungdom. Her er organisert en rekke aktiviteter for de unge, bl. a. musikkundervisning, sangtimer, maling, snekking og foto og film. Et dyktig guttekor har vi også grunn til å være stolte av. Det har opptrådd i det kjente KAPELL i St. Petersburg og gitt konserter i Radio og TV. Nå planlegger de et besøk til Polen og Finland, kanskje også (ved hjelp av St. Maartenfondet) til Flandern. Jeg har lagt igjen videokassetter hos mine gode venn Frans van Robayes, slik at dere på forhånd kan vurdere guttekolet fra Krasnoja-Selo.

Jeg håper at kontaktene våre vil bli hyppige og berikende fremover. Møtet i august 1996 med Toon Pauoli, formannen i St. Martenfondet, var for meg svært positivt. Det samme gjelder selvsagt også sammenkom-

stene med mine venner Janssens og van Robayes. Møtet med veteranen Paul Theys og andre flamske soldater var meget hjertelig og absolutt oppriktig.

Det er mitt ønske at slike møter skal gjentas og kontaktene styrkes, slik at forsoningen og VENNSKAPET mellom før stridende parter kan bli varig og betydningsfull.

Anatoli Rosjkov

Veteran fra 2. verdenskrig
St. Petersburg, 4. september 1996.

Arbeidet for forsoning mellom dem som under 2. verdenskrig kjempet mot hverandre fortsetter.

Etter at Anatoli Rosjkov skrev sitt brev i 1996, har det vært arrangert flere reiser til de gamle kamplinjer, hvor bl.a. russiske veteraner har bistått som kjentfolk, og selv deltatt på minnehøgtidelighetene for våre falne.

Minnesteiner er allerede i fem land hvor nordmenn kjempet.

Etter invitasjon av norske frontkjemper har også representanter fra forsvarret av Leningrad fått et minnerikt opphold i Norge. Det skjedde i september, hvor de bl.a. fikk oppleve en større legionssamling, besøk i flere frontkjemperhjem, en grundig omvisning på forsvarsmuseet, og sammen med norske frontkjemper bekranset de russiske krigsgraver på Vestre Gravlund i Oslo.

Vi vil komme tilbake til besøket i vårt novembernummer, hvor vi også bringer en fyldig reportasje fra Baltikumturen 1997 til Estland og Latvia, hvor frontkjemper fra Regiment Norge deltok.

Provokasjoner ...

Forts. fra side 1

jødene fulgte i 1961. Man lette etter mottrekk, noe som blant annet førte til at vi også i Norge fikk en ny paragraf 135a i straffeloven, for å kunne ramme slik virksomhet. Personlig ble jeg dypt rystet av disse hendelsene som student.

Nå har prosessen mot Stasi-sjef Marcus Wolff i Berlin brakt for en dag at det var Stasi som malte hakekorsene. Slagordene og truslene ble satt i scene av østtyske Stasi-agenter for å diskreditere Vest-Tyskland - hva man virkelig også oppnådde. Merkelig nok ble sammenhengen ikke så mye som antydning av noen vestlig journalist dengang. Den ble faktisk liggende skjult, i alle fall for det store publikum, inntil 1993.

Sovjetsystemets sammenbrudd og fall fører nå med nødvendighet til at også Nürnberg-synet på nazismen og Andre verdenskrig kommer på dagsordenen - med alt hva det innebærer av utfordringer for den alminnelige historieoppfatning. Sammenbruddet i dette regimets legitimitet har nemlig brakt med seg både et nytt syn, og fra 1989 også nye data, om den stormakt som under hele den kalde krigen tross alt beholdt sin anseelse som legitim og rasjonell samfunnsformasjon, understøttet av den allierte historieoppfatningens ideologiske innhold.

Våre nye allierte

Et av de mange svake punkter ved det såkalte rettsoppgjøret var å få tilhyllt ulovligheten ved å straffe etter en lov som ikke var vedtatt og derfor heller ikke kunnegjort da det påstått straffbare ble forøvet eller forberedt.

Hulheten i resonnementene som ble benyttet var avskrekkende tydelige. Et av argumentene som flittigst benyttet, er at anordningen bare er et straffereduserende tillegg til forraderiparagrafen i straffeloven. Anordningen forårsaket dommer over flerfoldige tusner mennesker som ellers ikke ville blitt dømt, den frarøvet titusner heder og ære, formue, hus, hjem og stilling. I tillegg ble den livsvarig, ikke bare for den dømte, men for uskyldige i «tredje og fjerde ledd».

Vi lurte nå på om vi har fått allierte i våre bestrebelser for å «evaluere» oppgjøret. Vi hitsetter en notis i Aftenposten fra 24. sept. 97. Bellonaleder Fredric Hauge er meget berettiget gerådet uti stor harme på Aleksander Nikitins vegne. Nikitin er som kjent den russiske offiseren som bisto Bellona i russisk ruskomsnusk. Nå skal han kverkes etter det system nesten tre generasjoner russere er vokst opp med. Vi føler med ham.

Vi synes dette er en så grov forurensning av det juridiske miljø at også naturvernaspektet bør komme inn. Mange av de forurenninger som Hauge har påvist er av samme alder som det illeluktende slagget som «Landssvik» oppgjøret etterlot seg. Bellonasjefen er en mann i sin beste alder med tæl og initiativ. Kan et samarbeide etableres. Vi mener å huske at Aftenposten tok det opp i sin leder samme dag? Ikke rettsoppgjøret selvfølgelig, men det sibirske problem. Aftenposten liker å ha tingene litt på avstand. Det gir så godt oversyn.

HaWa

VENNEGAVER TIL "FOLK OG LAND"

TAKK, TUSEN TAKK, for de 50 vennegaver vi har fått denne gang. Det ble kr. 14.015 i kassa, noe som kommer godt med.

Vi håper givergleden fortsetter, og ber deg yte hva du evner.

Adressen er:

FOLK OG LAND - Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo

Vi takker hjertelig og håper på gode resultater også i månedene fremover.

A. N. Evje	300,-	B. B. Jar	300,-
F. S. Stavanger	340,-	B. B. Eidanger	160,-
E. H. Kolsås	300,-	E. C. Svinndal	300,-
M. G. Stavsjø	140,-	O. + H. R. Gjøvik	50,-
A. T. H. Stanghelle	300,-	T. S. Treungen	40,-
H. N. Hurdal	100,-	G. S. Kristiansand	50,-
G. Aa. Oslo	100,-	A. O. Spania	160,-
O. G. Våler	340,-	J. S. Vågland	100,-
H. H. Porsgrunn	300,-	E. N. Skedsmo	470,-
G. L. Oslo	100,-	D. R. Vøyenengen	75,-
N. N.	300,-	E. G. Fygge	500,-
H. T. O. Åmot	100,-	R. B. Stokmarknes	100,-
F. J. Oslo	150,-	S. T. Tuddal	340,-
R. A. Oslo	300,-	N. N.	800,-
G. L. Feiring	100,-	N. N.	100,-
S. D. Kongsvinger	100,-	T. F. Vatnestrøm	40,-
R. T. Arnes	100,-	K. H. Stabekk	800,-
V. R. Sørskogbygda	100,-	A. N. Porsgrunn	500,-
J. S. S. Førde	150,-	I. L. Torp	340,-
K. A. Bøstad	300,-	J. H. Gjøvik	100,-
M. H. Skollenborg	1000,-	R. B. Oslo	100,-
R. S. Tønsberg	300,-	T. T. Eidanger	100,-
E. A. Valencia	1760,-	I. T. Sverige	560,-
T. G. Sande	300,-	M. V. Namdalseid	150,-
A. E. Snarøya	200,-	S. H. Sverige	200,-

FRONTKJEMPERBREV SØKES

I forbindelse med min undersøkelse av frontkjempernes posttjeneste (se Folk og Land nr. 1/2-95) er jeg interessert i å kjøpe brev fra norske frivillige. Det er konvolutterne (ikke innholdet) med stempler fra militærhetene som er av interesse. Evt. beskrivelse eller fotokopier, gjerne med prisangivelse, bes sendt til

Advokat Karl U. Sanne
"Jounkershaff"
L-7481 Tuntange
Luxembourg
Telefon: 352-63 0519

Et interessant møte

Høstmøtet i INO

Av Hakon Warendorph

Sammen med årstidens første gyllengule spor møtte medlemmer og andre interesserte til høstens temamøte. Tittelen på foredraget, Tanker om landssvik, var vel ikke så fremmed og spennende. Det var derimot foredragsholderen. Spitfireflygeren, oberst og lege Arvid Steen hadde tatt i mot oppfordringen om å dele opplevelser og refleksjoner med folk fra «den andre siden». Med sine henimot 200 flights over fiendeland og tre år som frivillig i RAF, var det ikke tvil om den plasseringen. De mange fremmøtte indikerte interesse og spenning.

Arvid Steen fulgte i sin forgjenger biskop Per Lønnings fotspor som kåsør og følte seg derved beroliget når det gjaldt forståelsen av det bergenske tungemål som de begge så utmerket benytter seg av.

Steen innledet med å nevne tilfeldigheter som enkelte ganger hadde avgjort hvilken side man hadde havnet på, men presiserte at det for de aller fleste var et klart ønske om å tjene landets interesser. Han tok så forsamlingen med på en lang, omstendelig og tidkrevende reise jorden rundt på 8 mndr. gjennom 4 verdensdeler for å nå Little Norway, den etablerte norske flyskolen i Canada. Da hadde han også vært nesten tilbake til utgangspunktet, vårt naboland England. Men altså en ny tur over dammen til grunnutdanning med norsk befal i Little Norway. På læreplanen sto også bordskikk og dans! Den videre spesialutdanning ble gitt av britiske offiserer og spesialister.

Forsvarsminister Oscar Torp, som hadde vært med å undergrave vårt forsvar, var blitt gjeninnsatt i 1942 etter en periode som finansminister, og han besøkte nå flygerne i Canada. Deres tiltro var ikke særlig stor, og de måtte pålegges å ikke pipe eller på andre måter gi uttrykk for mishag. Det brukne gevær var ikke å se.

Spesialutdanningen i England var tøff. «Gutta» fikk

beskjed om at de ikke var der for å lære å fly, men for å lære å drepe eller bli drept. Det er vel krigens nådeløse moral.

Steen kunne ikke minnes at uttrykket landssvik noensinne ble brukt i forbindelse med deres antagonister på Østfronten. Betegnelsen var ukjent før opptakten til «landssvikoppkjøret». De kjente heller ikke til de lover og anordninger som med tilbakevirkende kraft ble tatt i bruk i oppkjøret. De norske flygerne var opptatt med å gjøre sin jobb. Det var det viktige og riktige. En tankegang som heller ikke var oss fremmed.

Steen kom hjem som flyoffiser i november 1945 og gjenopptok sitt legestudium. Han reagerte etter hvert sterkt mot intoleransen og hevntankene som styrte oppkjøret etter krigen. Nygaardsvold og hans klikk burde heller vært dømt for svik og inkompetanse. Domstolene drev tåkelegging i Gerhardsens og J. Chr. Hauges lettkjøpte regi. Det var så mange *umerkede svin* på skogen. Det var enklest å ta dem med merker.

Foredragsholderen hadde ment at tiden var inne til å bygge broer og bli ferdige med krigen. Han hilste til og med på gamle venner som hadde vært på «gal» side. Særlig fant han hetsen mot barn av NS-folk, front søstre og kvinner som var lojale mot sine menn i den vanskelige tiden som fulgte, særdeles meningsløs og ubarmhjertig. Disse meninger og handlinger ble ikke tatt nådig opp.

I en tid med dårlig legedekning traff han en venn fra studiedagene før krigen. Denne hadde utdannet seg ferdig i Tyskland under krigen. Hans liv og lidenskap var medisinen, og han var en meget velrennomert overlege ved et større sykehus i Tyskland. Nå ønsket han å praktisere i Norge, men dette var avslått. Steen ønsket å gjøre sin venn en tjeneste og gikk i forbønn for ham i departementet. Avslaget ble ikke bare gjen tatt og forsterket. Også Steen ble forsøkt mistenkeliggjort og grovt sjikanert.

Foredraget ga, hyggelig nok, ikke grunnlag for debatt. Men etter pausen svarte og forklarte foredragsholderen etter god evne på spørsmål. Det ble bl. a. klarlagt at kommandospråket var engelsk og at alle operasjoner ble planlagt og ledet av britiske myndigheter. Fra salen ble det også servert presiseringer. Et gullkorn fra Werner Poensgen var at det alltid skal hete det «*såkalte* landssvikoppkjøret». Helge Wiig påpekte at krigen som Norge deltok i varte i to måneder og ikke i fem år. Dr. og oberst Steen hadde tidligere uttalt at da Frankrike hadde kapitulert uttalte man på høyeste hold i England: Nå har vi ingen allierte.

Synnøve Taftø Fjellbakk hadde nye momenter i forbindelse med de falske juridiske hjemler for oppkjøret. Det er stadig nytt som dukker opp. Hun vil utdype det i et innlegg i F.o.L. senere.

Innleggene og spørsmålene var mange og meget var luftet og utdypet da den dyktige møteleder, Helge Sæther, måtte sette strek. - Et nytt vellykket møte i INOs regi! Takk til en uoppslitelig stab. ●

Generasjoner ...

Forts. fra side 2

årene, opprettholder i dag våre slekters krønike og binder generasjonene sammen? Vi "barn" opplever nå Folk og Land som et rent veteranblad, med Elverums- og andre kapitulasjonsfullmakter i kø.

"Gutten fra Gimle" satte vår generasjon i fokus da den kom i 1993. I samvær med forfatteren Eystein Eggen har jeg selv klart å tydeliggjøre meg, og også være med på å tydeliggjøre vår generasjon gjennom "Foreningen av 1991".

Men hva med de over 100 000 NS-barna? Når krigen normaliseres gjennom

TIL LESERNE:

Med hver post mottar vi brev fra våre lesere og meningsfeller. Alle gir til kjenne sin tilfredshet med å ha en avis som de kan kalle sin egen.

For oss som arbeider med avisen er dette en oppmuntring som stimulerer til videre arbeide, - men stimulans er dessverre ikke nok. Vi trenger noe mer - og det er flere abonnenter.

Vi fører vår kamp med små midler. Vi har ikke subsidier fra store organisasjoner eller fra næringslivet. Vi har ikke store annonser som de fleste andre aviser har. Heller ikke noen statsstøtte.

Vi er henvist til abonnementsinntekten og innretter oss deretter. Vi mener at det idag ikke finnes en avis som utgis så billig som FOLK OG LAND.

Men det er ikke noe mål å utgi en billig avis. Målet må være å utgi en god avis. Til det trengs penger.

Vær med å skaffe avisen større utbredelse, det gir større slagkraft og avisens betydning vil øke.

Vi akter å føre kampen for frihet og rettferdighet videre, vi akter å fortsette avsløringen av de bevisste feil i norsk okkupasjonshistorie. I denne kamp må alle krefter settes inn.

Gjør en innsats. Skaff oss flere betalende lesere.

Til gjengjeld skal vi arbeide og gjøre hva vi kan for å gjøre avisen bedre.

Aftenposten 24.9.97

Nikitin-tiltale opprører Hauge

Bellona-leder Frederic Hauge er opprørt over loven som den nye tiltalen mot Aleksandr Nikitin er basert på. Han påpeker at den nye loven er blitt til mens Nikitin satt fengslet, en lov som er hemmelig og dessuten er gitt tilbakevirkende kraft. Begge deler strider mot menneskerettighetene, sier han.

- Slik saken nå står, mener vi det er grunnlag for å endre det diplomatiske språket overfor russiske myndigheter. Nå bør norske myndigheter forlange at hele saken fratilles. Bellona er i kontakt med UD og har også følere inne i det amerikanske utenriksdepartementet, sier Hauge.

fjernhet i historien - blir de sittende med historiens svar-teper, tviholdende på sin taushet? Noen har prøvd en tydeliggjøringsprosess i skyggen av INO, Men slikt fungerer ikke. Tydeliggjøring for oss er å finne vår generasjon.

Vår barndoms tristesse og vår ungdoms flukt og identitetsløshet brenner i sinnene

på tusener av skjebnebrødre og skjebnesøstre. Å uttrykke seg er eneste vei mot forløsning. Å fortelle krever en bevisst gjenforening med historien. "Gutten fra Gimle" er i dag et historisk faktum som man må forholde seg til. Ett sted begynner historien også for vår generasjon. Og den bør bli forløsende rik. ●